

Op pad rondom de Logtse Velden

Auteur: Charles Aerssens

Hart van Brabant

De rondwandeling in het buitengebied tussen Oisterwijk en Oirschot ontleent zijn naam aan de Logtse Velden, waar vroeger beemden en grashooilanden in de natte seizoenen meestal onder water stonden, als het riviertje de Beerze buiten de oevers trad. Maar het meanderende beekje is in de zestiger jaren van de vorige eeuw getemd, wat ten koste gegaan is van de natuur. Nu is het gebied door het beekherstelproject van Natuurmonumenten en Waterschap De Dommel rondom de Beerze teruggebracht naar de natuurlijke en oorspronkelijke waterloop en is er ook ruimte gecreëerd voor het vasthouden van water in het gebied van de Logtse Velden. Bovendien is er naast de natuurwaarden en het natuurbeheer ook de cultuurhistorische waarde van het gebied een grotere rol gaan spelen.

Vanaf de Spoordonkse Watermolen verloopt de route door Spoordonk naar het buitengebied aan de oostzijde van de Beerze. Voorbij de Viermannekesbrug betreden we het gebied van de Logtse Velden. Hier wandelen we met een grote boog om de overstromingsvlakte van de Beerze heen om dan langs moerasbossen ten noorden van dit retentiebekken in het natuurgebied Winkelsven te komen. Door het verdwenen gehucht Balsvoort en heidegebied Kustersche Hoeven bereiken we de zuidzijde van het natuurgebied de Kampina. Via de Melaniedreef, over bospaden en rond het Klokkentorenven komen we in het buurtschap De Logt, waar namen als Beatrixhoeve, Elisabethhoeve, De Logt Hoeve, Hundertshoeve en Bertekehoeve verwijzen naar de agrarische bestemming van dit gebied. Het laatste traject wandelen we terug door het beekdal van de Beerze, waar we op te westelijke oever langs de vistrappen de Spoordonkse Watermolen bereiken.

Routebeschrijving

1. We starten de rondwandeling met de rug naar de Spoordonkse Watermolen naar links over de Spoordonkseweg door het centrum van Spoordonk. We passeren aan de rechterzijde bij de bushalte de karakteristieke Sint Bernadettekerk. Verderop slaan we de eerste straat linksaf in, de Broekstraat. De route voert voorbij aan het sportcomplex en het industriecomplex. In het buitengebied kiezen we tegenover huisnummer 7A op de Y-sprong voor de Broekstraat linksaf. Op de volgende splitsing houden we weer links aan en blijven de Broekstraat volgen. Na goed 800 meter zien we aan onze linkerkant Viskwekerij De Stroom met horeca. We betreden het terrein en volgen hier naar links de doorsteek naar het beekdal van de Beerze. Op de oostelijke oever van de hier gekanaliseerde Beerze wandelen we rechtsaf over de grasbaan tot we een betonnen brug bereiken, de Viermannekesbrug. Hier steken we een asfaltweg (Broekstraat) recht over bij KNP26 en volgen het jaagpad langs de Beerze tot we door het klaphekje zicht krijgen op de Logtse Baan, het grote retentiebekken van de Beerze. We wandelen nu rechtsonder langs de buitenzijde van de overstromingsvlakte over een dijkje tot we door een klaphekje op een klinkerweg (Logtse Baan) uitkomen. We steken over naar de picknickplek bij KNP23.

2. Bij KNP23 verloopt de route achter de picknickplek langs parallel aan de asfaltweg (Logtse Baan). We steken het bruggetje over de Beerze over en blijven op het pad op het dijkje. Even verderop buigt het pad we rechts van de weg af. Het pad verloopt langs de westrand van het moerasbos met naar links zicht op het open gebied van de Logtse velden. We kiezen het eerste pad rechtsaf bij KNP9 over het dijkje langs het moerasbos. Aan de linkerzijde ligt het natuurgebied Winkelsven. We volgen het dijkje naar links en naar rechts en na 2 klaphekjes gaat onze route scherp naar links bij KNP70 en een bankje 'Balsvoort'. We volgen het bomenlaantje dat op de topografische kaart staat vermeld als Balsvoortseweg. Zo komen we aan de plek waar ooit de oude nederzetting Balsvoort heeft gelegen. Hier is de fundering van de laatste Hoeve Balsvoort gereconstrueerd en vinden we er een informatiepaneel. Vanaf deze plek vervolgen we het pad en kiezen we in de bocht naar links het eerste bospad rechtsaf. We slaan dan verderop direct na een klaphekje het eerste pad linksaf en volgen de grasbaan langs een bomenrij. Met de rode pijl van Natuurmonumenten mee wandelen we door het gebied dat als Kustersche Hoeven op de kaart staat vermeld. Dan betreden we het heidegebied aan de zuidzijde van de Kampina. Hier nemen we de eerste afslag naar links en komen bij een solitaire eik uit op een brede zandweg met fietspad.
3. Hier op de zandweg met fietspad (Melaniedreef) gaat onze route linksaf langs het bord van het fietsrouten netwerk dat verwijst naar knooppunt 87. We blijven deze zandweg met fietspad volgen. We passeren de wandelknooppunten KNP56 en KNP31. Net voorbij het bord waar na fietsknooppunt 87 naar rechts wordt verwezen, gaat onze route in de bocht rechtdoor over het bospad langs een bordje 'Kampina' van Natuurmonumenten. Dit bospad leidt ons verderop door een klaphekje en daar steken we recht over en vervolgen we het bospad. Aan het einde van dit bospad bereiken we bij 3 bankjes een asfaltweg, de Rosepdreef, bij het kruispunt met de Franse Baan en ANWB-paddestoel 22649. We steken langs het infobord van het fietsknooppuntennetwerk recht over en kiezen voor het bospad langs het bord dat verwijst naar Landgoed Rozephoeve. De route leidt ons langs het Klokkentorenven, dat aan de linkerzijde achter een dijkje verscholen ligt. We slaan op de kruising van bospaden linksaf. Even verderop negeren we een pad naar rechts bij een groengele markering. Daarna nemen we het tweede pad schuin naar links bij een volgende berm paal met groengele markering. Hier gaan we linksaf en wandelen door tot aan de afrastering, die we linksaf volgen. Aan het eind van dit pad bereiken we een asfaltweg (De Logt) bij KNP81 en de Beatrixhoeve. We zijn nu in het buurtschap De Logt en gaan bij KNP81 naar rechts. Opvallend zijn op het nu te volgen traject de namen van boerderijen als Beatrixhoeve, Elisabethhoeve, De Logt Hoeve, Hundertshoeve en Bertekehoeve die allen verwijzen naar de agrarische bestemming van het open landbouwgebied, waar we nu doorheen wandelen. Met de bocht naar rechts komen we uit op een Frankische driehoek van drie asfaltwegen, waar we rechts aanhouden langs de Bertekehoeve. Na 250 meter slaan we linksaf een zandpad in en wandelen door tot de kruising van zandpaden bij KNP17.

Wilt u nog een pauze inplannen, dan is het mogelijk hier op dit punt van de route af te wijken en rechtsaf naar het 400 meter verderop gelegen boerderijcafé 'De Gerrithoeve' met terras te wandelen. Na dit rustmoment keert u terug naar KNP17 om de route weer op te pikken.

4. Bij KNP17 gaat de route naar links en volgen we het zandpad tot aan het asfalt (Heijbloemdijk). We steken recht over en volgen het onverharde pad voorbij KNP8. Naast het prikkeldraad wandelen we langs de zuidzijde van het retentiebekken van de Beerze. Met de bocht naar rechts gaat het pad over in asfalt (Langendonksedijk) en we komen op de kruising met de Broekstraat. We slaan linksaf en wandelen de Broekstraat uit tot aan de Viermannekesbrug over de Beerze. Tegenover de schuilhut en vóór de brug gaat de route bij KNP26 verder op de westelijke oever van de Beerze stroomopwaarts. Onder de hoogspanningsleiding door volgen we na een paar honderd meter naar rechts de meanderende zijtak van deze laaglandbeek. Langs moerasbosjes verloopt het pad dicht langs het water. We passeren een bruggetje. Nogmaals onder een hoogspanningsleiding door komen we direct aan de oever van de Beerze bij KNP50 en een bruggetje. Nog steeds het pad op de westelijke oever volgend passeren we nu op het laatste traject een lange vistrap, met 18 'treden'. Zo bereiken we het eindpunt van deze rondwandeling bij het bruggetje dat ons linksaf terugbrengt naar de Spoordonkse Watermolen.

Praktische informatie

Lengte van de wandeling

16 km

Onverhard: 80%

Verhard: 20%

Start- en eindpunt

Spoordonkse Watermolen

Spoordonkseweg 130

5688 KE Oirschot

Openbaar vervoer

Buslijn 141 Arriva

Halte Spoordonk

Spoordonkseweg 120

5688 KE Oirschot

Direct aan de route

Parkeren

Parkeerplaats Natuurpoort

Spoordonkse Watermolen

Spoordonkseweg 130

5688 KE Oirschot

Horeca

o Spoordonkse Watermolen, Spoordonkseweg 130, 5688 KE Oirschot

o Viskwekerij De Stroom, Broekstraat 25A, 5688 JX Oirschot

o De Gerrithoeve, Kollenburgsebaan 11a, 5062 TH Oisterwijk

Achtergrondinformatie

Spoordonkse Watermolen.

Het is de meest westelijke watermolen van Nederland en de enige nog bestaande watermolen op de Beerze. Het verschil in waterpeil voor en na de Spoordonkse Watermolen bedraagt 2 meter. Dit komt omdat in de 'sporker donk' de Beerze versmalt waardoor het water voldoende druk opbouwt om een waterrad voort te stuwen. Van oorsprong is de Spoordonkse Watermolen een dubbele onderslag watermolen. De watermolen wordt vanaf 1320 beschreven, maar waarschijnlijk staat deze er al veel langer. In het plakkaat van Keizer Karel V van 10 april 1545 wordt de molen genoemd in het kader van de waterbeheersing en behoort dan toe aan de Heren van Boxtel. Tussen 1649 en 1772 is de molen afgesplitst van het eigendom van het Kasteel Ten Bergh, dat op korte afstand stroomopwaarts ligt. In 1844 wordt de watermolen verpacht aan de familie Van Esch, die deze nog steeds in bezit heeft. In 1868 zijn de houten molengebouwen door de stenen exemplaren vervangen. De watermolen heeft dienst gedaan als oliemolen en als korenmolen. In het midden van het gebouw bevindt zich de ruimte met de raderen. Het linkerdeel is de oliemolen, het rechterdeel de korenmolen. Tegenwoordig wordt de voormalige oliemolen bewoond door de eigenaar, die het gebouw heeft gerestaureerd en de korenmolen heeft hersteld zodat er weer op waterkracht graan gemalen kan worden. Op de molen bevindt zich een reclame voor het verdwenen merk Wyers Oude Jenever. In het bijgebouw is nu horeca ondergebracht.

Retentiebekken Logtse Velden

Vanaf de Viermannekesbrug richting de Kampina is een 170 hectare grote overstromingsvlakte ingericht waar overtollig beekwater van de Beerze kan worden opgevangen en vastgehouden. Zo wordt de waterafvoer vertraagd en neemt de wateroverlast benedenstrooms af. De grasvlakte ten zuiden van de Logste Baan staat hierdoor ongeveer honderd dagen per jaar onder water. Het deel ten noorden van de Logtse Baan is voornamelijk ingericht als beschermd moerasbos, dient als extra buffer. Het retentiebekken is daarmee één van de grootste overstromingsvlakten van Nederland die ongeveer 1,2 miljard liter water kan opvangen. Het is inmiddels een aantrekkelijk gebied geworden voor watervogels, die elkaar afwisselen in de verschillende seizoenen. Het zijn smienten, zomertalingen en kuifeenden, maar ook allerlei soorten ganzen. Maar ook de grote zilverreiger, een zwarte ooievaar en ijsvogel zijn er gespot! De natuur bestaat uit voedselminnende soorten, zoals wilg, berk, kattenstaart en pitrus en het gebied wordt beheerd door het inzetten van runderen die de begroeiing kort houden.

Balsvoort

Het is de plek van een oude nederzetting die rond 1200 tot het Hertogdom Brabant behoorde en al sinds 1312 in de bronnen bekend is. In de 19e eeuw hebben hier nog vijf boerderijen met bijgebouwen gestaan. De laatste boerderij is bewoond tot 1984 en afgebroken in 1986. In het landschap is die verdwenen hoeve Balsvoort weer zichtbaar door de opnieuw opgetrokken fundering, waarin speciale ruimte gemaakt is voor amfibieën, reptielen en muizen. Je herkent het erf ook aan de rechte lijn van de bomen en de waterput. Een pruimenboom, (dode) kersenboom en notenboom herinneren aan vergane tijden. Een paneel van plexiglas van de kunstenares Iris Hofland geeft in vluchtige lijnen de contouren van de boerderij weer.

In WOII woont familie Schut op hoeve Balsvoort. De broers Hein en Bernard hebben er contacten met het verzet en begaan met het lot van de verkeerd gedropte Amerikaanse parachutisten bieden ze onderdak aan onderduikers en evacués. Het verzet houdt zeven Duitsers gevangen op de hoeve vast, maar laat hen op 4 oktober 1944 vrij zonder dat familie Schut het weet. Niet lang daarna omsingelen de Duitsers de boerderij en Hein en Bernard Schut worden aangehouden. Bernhard probeert te ontsnappen, maar wordt op de vlucht gedood. Zijn familie vindt hem pas na de bevrijding op 2 november 1944. Hein Schut wordt meegenomen en na verhoor op 7 oktober bij het Klein Aderven in Oisterwijk samen met Gijs Schellen gefusilleerd.

Beekherstel De Beerze

Tot de jaren '60 van de vorige eeuw kan de Beerze in dit gebied zijn eigen meanderende weg zoeken. Dan wordt door ruilverkaveling de beek rechtgetrokken tussen kades, wat ten koste gaat van de natuur. Maar de laatste tien jaar is hier verandering in gekomen. Duidelijk is nu te zien dat Waterschap De Dommel en Natuurmonumenten de Beerze over het groot traject meerdere beekherstelprojecten hebben uitgevoerd. Ze hebben dit laagland riviertje teruggebracht naar zijn natuurlijke en oorspronkelijke waterloop. Zo krijgt ook de natuur een nieuwe kans. Er is hoop dat veel kenmerkende planten, vogels, insecten en zoogdieren de Beerze weer als leefgebied weten te vinden. Om de vissen een handje te helpen zijn er verschillende vispassages aangelegd, waaronder die ten noorden van Spoordonk. Op dit traject zijn de stuwen weggehaald en is een lange vistrap met 14 treden aangelegd. Die maakt het mogelijk dat vissen, zoals de kopvoorn en stekelbaarzen, tegen de stroming in terug kunnen zwemmen naar hun paaigebied. Deze treden zorgen ervoor dat ze na elke 'klim' kunnen uitrusten zonder een heel eind af te drijven. De treden zijn van basaltstenen gemaakt, waar waterplanten goed tussen kunnen groeien. Zo hebben de nieuwe meanders, moerasbosjes, vistrappen en zandige oeverranden het dal van de Beerze omgetoverd tot een groen lint dat voor de wandelaar aantrekkelijk is.

Charles Aerssens leidt je aan de hand van 13 wandelingen door het hart van Brabant. De wandelgids met deze 13 wandelingen is uitgegeven bij Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig (www.gegarandeerdonregelmatig.nl).

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten
voor slechts
€ 13,50